

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 627/2016-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. augusta 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED]
[REDACTED], zastúpeného advokátom Mgr. Matúšom Bereseckým, Farská č. d. 33/I. p., Nitra, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Špecializovaného trestného súdu, sp. zn. 2 Tp 3/2016 z 28. apríla 2016 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Tost 15/2016 z 5. mája 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 20. júna 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 a čl. 6 ods. 1

Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „špecializovaný trestný súd“) sp. zn. 2 Tp 3/2016 z 28. apríla 2016 (ďalej len „napadnuté uznesenie špecializovaného trestného súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Tost 15/2016 z 5. mája 2016 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že je vo väzbe, pričom táto väzba je v rozpore s ústavou aj dohovorom. Zároveň uvádza, že *«hoci je iba normou Trestného poriadku explicitne v § 2 ods. 6 ustanovené, že väzobné veci majú byť vybavované prednostne a urýchlene, sme toho názoru, že hoci ide o „podústavnú normu“, je jej idea v zmysle čl. 48 Ústavy SR aplikovateľná i na konanie o ústavnej sťažnosti, ak sťažovateľ namieta to, že je vo výkone väzby neústavne a teda v prípade prijatia tejto argumentácie, i táto sťažnosť by mala byť prejednaná prednostne»*.

Sťažovateľ namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Uvádza, že je obvinený zo zločinu daňového podvodu podľa § 277a ods. 1, 2 písm. c) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona.

Napadnutým uznesením špecializovaného trestného súdu bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Sťažovateľ je toho názoru, že týmto rozhodnutím o väzbe boli porušené jeho základné práva a slobody. Proti tomuto uzneseniu sťažovateľ podal sťažnosť priamo do zápisnice, ktorú následne prostredníctvom svojho právneho zástupcu aj písomne odôvodnil. Najvyšší súd napadnutým uznesením jeho sťažnosť zamietol.

Podľa jeho názoru tak napadnuté uznesenie špecializovaného trestného súdu, ako aj napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sú nepreskúmateľné, bez náležitého odôvodnenia. Je toho názoru, že tieto rozhodnutia nespĺňajú zákonné náležitosti pre riadne rozhodnutie,

pretože odôvodnenie týchto rozhodnutí nemá zákonnú oporu vo výrokoch. Uvedené spôsobuje to, že sťažovateľ sa nachádza vo väzbe na základe „nezákonného rozhodnutia, čím sú porušené jeho základné práva a slobody“.

Sťažovateľ považuje za potrebné uviesť, že „odôvodnenie preventívnej väzby musí byť dôvodené prostredníctvom konkrétnych skutočností ako predpoklad väzby. Ďalej je nutné vo vzťahu ku prítomnosti, resp. neprítomnosti konkrétnych skutočností zakladajúcich predpoklad na dôvod preventívnej väzby dodať, že vykonaným dokazovaním nebolo preukázané, že by obvinený mal pokračovať v trestnej činnosti a tak by prípadne až do súčasnosti resp. do blízkej minulosti participoval z finančných výnosov z trestnej činnosti. Obvinený je osoba s trvalým príjmom z legálnej činnosti.“.

Sťažovateľ je toho názoru, že pri výsluchu pred rozhodnutím o jeho vzatí do väzby a neskôr aj prostredníctvom svojej sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe uviedol relevantné argumenty, s ktorými sa však špecializovaný trestný súd ani najvyšší súd žiadnym spôsobom nevysporiadali. Sťažovateľ uvádza, že „ide najmä o to, že SPK (špecializovaný trestný súd, pozn.) v uznesení, ktorým bol sťažovateľ vzatý do väzby sám poukazuje na tú skutočnosť, že trestná činnosť mala byť ukončená zhruba pred tromi rokmi a nič nenasvedčuje tomu, že by v nej sťažovateľ pokračoval.“

Ak aj následne sťažnostný súd v uznesení, ktorým zamietol sťažnosť uviedol, že jediný telefonický rozhovor medzi tretími osobami má vytvárať podozrenie, že sťažovateľ mal pokračovať v trestnej činnosti, ide o protichodné závery konajúcich súdov, pričom sťažnostný súd svojimi úvahami umelo dotváral skutkový dej (ohľadom obsahov prepisu telefonického rozhovoru), čo je neprípustné!!!“.

Podľa sťažovateľa je v rozpore s logikou, že vo veci konajúce súdy uverili spoluobvinenému, ktorý mal uviesť, že sťažovateľ vlastní hotel v [REDACTED]. Táto skutočnosť podľa sťažovateľa nebola ničím preukázaná. Rovnako nebolo ani preukázané vyplatenie akejkoľvek sumy sťažovateľovi. Podľa sťažovateľa vo veci konajúce súdy v týchto okolnostiach veria obvinenému, ktorému neuverili pri výklade obsahu telefonického rozhovoru.

Podľa sťažovateľa „*odôvodniť tak výrazný zásah do práva na osobnú slobodu, akým je preventívna väzba na podklade jedného telefonického rozhovoru, ktorý je nejasný, hmlistý a ktorého obsah proti sťažovateľovi nepotvrdil ani jeden z telefonujúcich je bezpochyby arbitrárne a protiústavné*“. Sťažovateľ ďalej uvádza, že nepopiera dôvodnosť vznesenia obvinenia, keďže vo vyšetrovacom spise sa reálne nachádzajú listiny a zápisnice, napr. o výsluchu utajeného svedka, ktoré isté podozrenie na sťažovateľa vrhajú a ktoré bude postupne v trestnom stíhaní vyvracať, nemôže sa však stotožniť s tým, že by bolo rozhodnutie o existencii obavy z pokračovania v trestnej činnosti ako jediný dôvod, na základe ktorého bol vzatý do väzby, ústavne konformné, ak špecializovaný trestný súd explicitne uviedol, že žiadna trestná činnosť nebola cca tri roky vykonávaná. Sťažovateľ je toho názoru, že ak bol napriek tejto konštatácii vzatý do väzby, ide o ústavne nekonformné rozhodnutie.

Po poukázaní na judikatúru ústavného súdu sťažovateľ uvádza, že je potrebné, aby „*všeobecné súdy založili svoje závery pre väzobné stíhanie na konkrétnych skutočnostiach vyplývajúcich z vyšetrovacieho spisu, ktoré musia byť presne špecifikované*“.

Vo vzťahu k ustanoveniu §-u 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (riziko pokračovania v páchaní trestnej činnosti) musí byť uvedené v akej konkrétnej trestnej činnosti by mal obvinený pokračovať. Práve neodôvodnená a nepreukázaná argumentácia, že je daná obava, že by obvinený mal páchať trestnú činnosť prostredníctvom ďalších osôb sa tu javí ako nezákonná. Je v jasnom rozpore so zistením v prípravnom konaní, z ktorého je zrejmé, že k takémuto konaniu obvineným objektívne nedochádzalo pred vznesením obvinenia. Páchanie trestnej činnosti prostredníctvom tretích osôb nakoniec obvinenému ani nie je kladené za vinu.

Ide o porušenie základných princípov Ústavy SR, ak sa súd nevysporiada s relevantnými tvrdeniami obvineného na ktoré poukazoval pred SPK ako aj v sťažnostnom konaní a ani neuvedie, že ich pokladá za irelevantné (napr. nález ÚS SR, III.ÚS 135/04).“.

Sťažovateľ zastáva názor, že špecializovaný trestný súd ani najvyšší súd vôbec neuviedli (alebo len veľmi obmedzene a formálne, pozn. sťažovateľa) jeho argumentáciu

obsiahnutú v jeho sťažnosti proti napadnutému uzneseniu špecializovaného trestného súdu a ani spôsob, akým sa s touto argumentáciou vyrovnali.

Sťažovateľ uvádza, že si uvedomuje „vyťaženosť súdov, avšak argumenty osoby voči ktorej bol podaný návrh na vzatie do väzby ako návrh, ktorý môže mať v prípade akceptácie zo strany súdu zásadný vplyv na jeho ďalší život, majú byť súdmi riadne prejednané. Argumenty sťažovateľa proti väzbe neboli vláčne, boli predkladané SPK ako aj sťažnostnému súdu ako koncentrované a relevantné“. Je preto toho názoru, že ani špecializovaný trestný súd, ani najvyšší súd sa vôbec, resp. nedostatočne vysporiadali s relevantnou argumentáciou proti väzbe, čím bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy.

Vzhľadom na závažnosť argumentácie v tejto sťažnosti je sťažovateľ toho názoru, že jeho väzba je neústavná, resp. ústavne neudržateľná. Neústavné sú podľa neho obe rozhodnutia, tak napadnuté uznesenie špecializovaného trestného súdu, ako aj napadnuté uznesenie najvyššieho súdu. Sťažovateľ zastáva názor, že v prípade nastolenia ústavnosti by museli byť obe tieto rozhodnutia zrušené a následne by mal byť prepustený na slobodu.

Sťažovateľ vzhľadom na uvedené navrhuje, aby ústavný rozhodol, že „Uznesením sudcu pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu, pracoviska Banská Bystrica zo dňa 28. 04. 2016, sp. zn. 2Tp/3/2016, a Uznesením Najvyššieho súdu SR zo dňa 05. 05. 2016, sp. zn. 2Tost/15/2016 boli porušené jednotlivé práva sťažovateľa uvádzané v texte tejto ústavnej sťažnosti,

Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 05. 05. 2016, sp. zn. 2Tost/15/2016 sa zrušuje,

Uznesenie sudcu pre prípravné konanie Špecializovaného trestného súdu, pracoviska Banská Bystrica zo dňa 28. 04. 2016, sp. zn. 2Tp/3/2016 sa zrušuje,

Najvyššiemu súdu SR sa prikazuje, aby sťažovateľa prepustil bezodkladne z väzby na slobodu,

Sťažovateľovi sa priznáva právo na náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 2x143 € + 2x 8,58 € (za prevzatie právneho zastúpenia a spísanie tejto ústavnej sťažnosti)

príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Podľa § 20 ods. 4 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje vo viazanosti petitom, teda tou časťou sťažnosti, v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí rozsah predmetu konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom na to môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorého označil za porušovateľa svojich práv. Platí to predovšetkým v situácii, keď je sťažovateľ zastúpený zvoleným advokátom (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05, IV. ÚS 287/2011).

Sťažovateľ v petite sťažnosti žiadal, aby ústavný súd vyslovil, že napadnutým uznesením špecializovaného trestného súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu boli porušené jeho „jednotlivé práva... uvádzané v texte tejto ústavnej sťažnosti“, a následne, aby ústavný súd zrušil uvedené rozhodnutia označených súdov. V texte sťažnosti sťažovateľ namieta porušenie základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 a čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom v závere svojej sťažnosti výslovne uvádza, že tým, že sa špecializovaný trestný súd ani najvyšší súd nijako, resp. nedostatočne vysporiadali s jeho relevantnou argumentáciou týkajúcou sa rozhodovania o väzbe, bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy.

Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon...

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl.47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní podľa odseku 2 rovní.

Podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanoveniami odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Porušenie označených základných práv podľa ústavy a práv podľa dohovoru podľa sťažovateľa spočíva v tom, že rozhodnutia o väzbe vo veci konajúcich súdov, t. j. napadnuté uznesenie špecializovaného trestného súdu a napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, sú nepreskúmateľné, bez náležitého odôvodnenia. Tieto rozhodnutia podľa sťažovateľa nespĺňajú zákonné náležitosti pre riadne rozhodnutie, pretože odôvodnenie týchto rozhodnutí nemá zákonnú oporu vo výrokoch. Podstata nezákonnosti týchto rozhodnutí

spočíva v tom, že špecializovaný trestný súd ani najvyšší súd sa nijako, resp. nedostatočne vysporiadali s relevantnou argumentáciou sťažovateľa týkajúcou sa rozhodovania o jeho väzbe.

1. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením špecializovaného trestného súdu

Z princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, preto musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorý je kompetenčne predsunutý pred uplatnenie právomoci ústavného súdu (napr. II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, I. ÚS 178/04, IV. ÚS 380/04, II. ÚS 372/08).

Proti napadnutému uzneseniu špecializovaného trestného súdu bol prípustný riadny opravný prostriedok – sťažnosť, právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa vo vzťahu k tomuto súdu mal preto najvyšší súd v rámci opravného konania – konania o sťažnosti. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ proti napadnutému uzneseniu špecializovaného trestného súdu sťažnosť podal a najvyšší súd o nej riadne rozhodol.

Ústavný súd preto nemá právomoc na prerokovanie sťažnosti v časti, ktorá smeruje proti napadnutému uzneseniu špecializovaného trestného súdu, a preto sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením najvyššieho súdu

V súvislosti s namietaným porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ústavný súd považoval za potrebné v zhode so svojou doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 135/04, I. ÚS 124/08, IV. ÚS 71/2012) najskôr poukázať na vzťah čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy týkajúcich sa špecificky základného práva na osobnú slobodu k čl. 46 ods. 1 ústavy. Z obsahu čl. 17 ústavy vyplýva, že tento vo svojich ustanoveniach zahŕňa základné hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na jej súdnu ochranu v prípadoch pozbavenia osobnej slobody väzbou. Táto súdna ochrana zahŕňa základné procesné garancie spravodlivého súdneho konania s prihliadnutím na povahu a účel konania o väzbe, a preto sú na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe aplikovateľné špeciálne ustanovenia čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy.

Obdobne vo vzťahu k namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu ústavný súd považuje v zhode so svojou doterajšou judikatúrou za potrebné uviesť, že konania všeobecných súdov, v rámci ktorých sa rozhoduje o väzbe, nie sú konaniami o trestnom obvinení a ani konaniami o občianskych právach alebo záväzkoch, ako to predpokladá označený článok dohovoru. Postupom všeobecného súdu v takýchto konaniach podľa názoru ústavného súdu nemôže dôjsť k porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru aj z toho dôvodu, že túto oblasť ochrany práv upravuje vo svojich ustanoveniach čl. 5 dohovoru. O oprávnenosti trestného obvinenia sa rozhoduje v trestnom konaní, s ktorým súvisí, predchádza mu alebo po ňom nasleduje rad konaní alebo rozhodnutí, ktoré sa priamo netýkajú oprávnenosti trestného obvinenia, a spravidla tieto konania, okrem iného aj konanie o rozhodnutí o väzbe, nepodliehajú režimu čl. 6 dohovoru. Článok 6 dohovoru upravuje právo na spravodlivý proces. Pre konanie a rozhodovanie o väzbe platí špeciálna a pritom v zásade prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 5 dohovoru upravujúcom právo na slobodu a bezpečnosť (napr. II. ÚS 15/05). Ústavný súd v tomto smere poukazuje aj na stabilnú rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), podľa ktorej osobnú slobodu chráni čl. 5 dohovoru (napr. rozsudok ESLP de Wilde et al. v. Belgicko z 18. 6. 1971, AČ. 12, bod 65, bod 67, bod 71 – bod 77 atď.).

Vzhľadom na skutočnosť, že ochrana práv a slobôd súvisiaca s rozhodovaním všeobecných súdov o zákonnosti väzby, resp. jej ďalšieho trvania spadá *ratione materiae* pod ochranu garantovanú prostredníctvom čl. 17 ústavy a čl. 5 dohovoru, ktoré obsahujú základné hmotné a tiež procesné atribúty osobnej slobody vrátane práva na súdnu ochranu pri jej pozbavení (obdobne pozri III. ÚS 135/04, III. ÚS 108/06), ústavný súd odmietol sťažnosť v časti, v ktorej sa sťažovateľ domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Rovnako ako zjavne neopodstatnenú ústavný súd odmietol aj sťažnosť sťažovateľa v časti, v ktorej namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, pretože sťažovateľ žiadnym spôsobom neodôvodnil porušenie označeného základného práva, a teda nepreukázal žiadnu príčinnú súvislosť medzi základným právom podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

Vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru ústavný súd považuje za potrebné v prvom rade uviesť, že základné právo zaručené v čl. 17 ods. 2 ústavy vo svojom znení odkazuje na zákon, a preto pri posudzovaní otázky jeho rešpektovania alebo porušenia musí ústavný súd brať do úvahy zákonnú úpravu a jej aplikáciu príslušným orgánom, pričom v prípade zistenia závažného porušenia zákonnosti ide aj o porušenie ústavnosti (III. ÚS 48/00, II. ÚS 466/2013). Rovnako aj z čl. 17 ods. 5 ústavy vyplýva, že do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom. Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je tak integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 55/98). Obdobne aj čl. 5 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby k pozbaveniu osobnej slobody došlo „v súlade s konaním ustanoveným zákonom“ a každé dohovorom prípustné pozbavenie osobnej slobody [čl. 5 ods. 1 písm. a) až f)] musí byť „zákonné“. Dohovor tu teda priamo odkazuje na vnútroštátne právo, a preto rešpektovanie tohto práva je integrálnou súčasťou záväzkov zmluvných štátov (Lukanov v. Bulharsko z 20. 3. 1997, bod 43). Z už vyslovených právnych názorov ústavného súdu možno vyvodit'

že z hľadiska rozsahu práv garantovaných prostredníctvom čl. 17 ústavy a práv vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru neexistujú medzi týmito právami zásadné rozdiely, keďže čl. 17 ústavy zahŕňa aj práva vyplývajúce z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (napr. III. ÚS 255/03, III. ÚS 199/05, IV. ÚS 181/07).

Ústavný súd zároveň poukazuje na to, že jeho právomoc vo vzťahu k rozhodovaniu všeobecných súdov vo väzobných veciach je daná len na preskúmanie dôvodu a spôsobu obmedzenia osobnej slobody, t. j. či proti osobe, ktorá sa berie do väzby (alebo je vo väzbe), bolo vznesené obvinenie, rozhodnutie o väzbe sa odôvodnilo aj skutkovými okolnosťami, o väzbe rozhodoval súd, obvinený bol do väzby vzatý pre konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu vyjadrenú v § 71 ods. 1 písm. a) až c) Trestného poriadku alebo okolnosti uvedené v odseku 2 tohto ustanovenia, a osoba bola vzatá a držaná vo väzbe len na čas dovolený zákonom, resp. konkrétnym rozhodnutím väzobného súdu o predĺžení väzby (II. ÚS 76/02). Úlohou ústavného súdu je tiež sledovať, či všeobecné súdy v namietaných rozhodnutiach správne aplikujú právo, či dané rozhodnutia sú odôvodnené a či nemajú znaky arbitrárnosti vyúsťujúce do porušenia niektorého zo základných práv a slobôd (III. ÚS 271/07, II. ÚS 465/2011). Ústavný súd preto nemôže zasahovať do skutkových a právnych záverov všeobecných súdov, ak ich z danej perspektívy možno pokladať za udržateľné.

Podľa Trestného poriadku možno konať a rozhodovať iba o väzbe fyzickej osoby, proti ktorej bolo vznesené obvinenie (formálna podmienka), ak existujú aj skutkové okolnosti (materiálna podmienka).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v čase rozhodovania o vzatí sťažovateľa do väzby existovalo uznesenie o vznesení obvinenia, ktoré vydal príslušný orgán činný v trestnom konaní a ktoré spĺňalo náležitosti podľa § 206 ods. 3 Trestného poriadku. Dôvodnosť podozrenia zo spáchania trestného činu sťažovateľom bola z uznesenia o vznesení obvinenia zrejmá, čo pri existencii skutkových záverov a väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku opodstatňovalo postup najvyššieho súdu, v rámci ktorého konal a rozhodol o zákonnosti väzby sťažovateľa.

Najvyšší súd napadnutým uznesením podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol sťažnosť sťažovateľa proti napadnutému uzneseniu špecializovaného trestného súdu, ktorým bol sťažovateľ vzatý do väzby. Najvyšší súd po zhrnutí obsahu sťažnosti sťažovateľa a zistení, že boli splnené formálno-procesné podmienky na vzatie sťažovateľa do väzby, skúmal, či sú splnené aj materiálne podmienky väzby. Najvyšší súd po preskúmaní spisového materiálu v rozsahu, ktorý zodpovedá rozhodnutiu o väzbe, dospel k názoru, že dosiaľ zistené skutočnosti odôvodňujú vo svojom súhrne, s takým stupňom pravdepodobnosti, ktorý zodpovedá tejto fáze konania, záver, že skutok, pre ktorý je sťažovateľ trestne stíhaný, sa stal, a tento vykazuje znaky zločinu daňového podvodu podľa § 277a ods. 1, 2 písm. c) a ods. 3 písm. a) Trestného zákona, na ktorého spáchaní sa mal podieľať aj sťažovateľ. Keďže vo vzťahu k dôvodnosti trestného stíhania podľa najvyššieho súdu sťažovateľ neuplatnil žiadne nové námietky, najvyšší súd v tomto smere výstižne poukázal na dôvody napadnutého uznesenia špecializovaného trestného súdu, ktoré si v celom rozsahu osvojil, a preto nepovažoval za potrebné ani za účelné ich opakovať.

Následne najvyšší súd po tom ako zistil, že v preskúmvanej veci je daná aj základná materiálna podmienka na vzatie sťažovateľa do väzby – dôvodné podozrenie zo spáchania skutku kladeného mu za vinu – podrobil prieskumu záver špecializovaného trestného súdu o existencii dôvodnej obavy, že v prípade ponechania na slobode sťažovateľ bude pokračovať v trestnej činnosti [§ 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku], pričom najvyšší súd sa s týmto záverom tiež plne stotožnil. Nad rámec vecne správnych úvah špecializovaného trestného súdu pri ustálení uvedeného väzobného dôvodu najvyšší súd so zreteľom na námietky sťažovateľa dodal: *„Pokiaľ ide o dôvod tzv. preventívnej väzby u obvineného [REDAKOVANÉ], poukazuje najvyšší súd na to, že trestnú činnosť, z ktorej je dôvodne podozrivý, mal páchať nielen priamo, ale aj prostredníctvom tzv. bielych koní, resp. úplne fiktívnych osôb. Preto jeho tvrdenie, že aktuálne nevystupuje v rámci žiadneho podnikateľského subjektu, obavu z pokračovania v trestnej činnosti, ktorá vyplýva jednak z jeho údajného postavenia v štruktúre organizovanej skupiny, tak ako ho popísal utajený svedok č. 1, a tiež z tvrdení spoluobvineného [REDAKOVANÉ] z 19. mája 2015, že mu má byť naďalej vyplácaná DPH-čka (pozri zv. H-1, č. 1. 10 - 11), u neho neznižuje.*

K následnému vyhláseniu tohto spoluobvineného, že šlo o krčmové reči, najvyšší súd uvádza, že toto je v príkrom rozpore s tým, ako pri zaznamenanom rozhovore presviedčal [REDAKOVANÉ] o pravdivosti jeho informácií.

So zreteľom na uvedené si najvyšší súd napokon v celom rozsahu osvojil úvahy Špecializovaného trestného súdu, ktoré ho viedli k záveru, že dohľad probačného a mediačného úradníka a ani písomný sľub obvineného [REDAKOVANÉ] nepredstavujú dostatočné náhrady väzby, keďže nie sú v tomto štádiu konania spôsobilé odstrániť obavu zakladajúcu dôvody väzby, tak ako sú konštatované vyššie.“

Kedže sa najvyšší súd stotožnil s právnymi závermi a s dôvodmi, pre ktoré vzal sťažovateľa do väzby špecializovaný trestný súd, bolo na mieste, aby ústavný súd prihliadol aj na odôvodnenie väzby tohto súdu.

Uznesením špecializovaného trestného súdu bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku a zároveň podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku väzbu sťažovateľa nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka a ani neprijal jeho písomný sľub podľa § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

Podľa špecializovaného trestného súdu naplnenie väzobného dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku bolo opodstatnené „- dĺžkou, rozsahom a motívom páchania vyšetrovanej trestnej činnosti, ktorej sa obvinený dopúšťal kontinuálne v rozpätí najmenej 1 roka a to prostredníctvom spoločností, v ktorých je konateľom alebo ktoré zastupuje (spis zv. I-1, listy č. 8, 33, zväzok E-1, č. l. 7-10)

- sú mu vyplácané nadmerné odpočty DPH aj v súčasnosti, pričom o tieto sa následne delí s inými členmi danej organizovanej skupiny (zväzok H-1, č. l. 10-11),

- [REDAKOVANÉ] v registri trestov má dva záznamy - trestný rozkaz z roku 2001 (zahladený) a z roku 2014 — za § 289/1 Tr. zák. - ohrozenie pod vplyvom návykovej látky. Podľa lustrácie v evidencii AVÍZO nie je v súčasnosti stíhaný v žiadnej inej trestnej veci. Čo sa týka priestupkov, tak podľa evidencie má niekoľko záznamov a to na úseku občianskeho spolunažívania, proti majetku a dopravné priestupky. (zväzok P-1, č. l. 8-11).“

Špecializovaný trestný súd po zistení, že v predmetnej veci boli u sťažovateľa splnené formálne podmienky na rozhodnutie o väzbe (vznesené obvinenie, dodržanie lehôt a predpísaných procesných postupov, pozn.), a zhrnutí výpovede sťažovateľa a jeho právneho zástupcu uvádza: «... dôvodnosť podozrenia u obvinených v zásade existuje, skutkový stav veci bol zistený na základe vykonaných výsluchov svedkov, výpisov z obchodného registra, správ daňových úradov, zápisníc z ústnych pojednávaní pred pracovníkmi daňových úradov, protokolov z daňových kontrol, účtovných dokladov jednotlivých spoločností, výpisov z účtov, použitých informačno-technických prostriedkov podľa Trestného poriadku, ako aj na základe ostatného zabezpečeného spisového materiálu. V priebehu vyšetrovania boli vykonané výsluchy svedkov [REDAKOVANÉ] (dňa 10. 12. 2014), utajeného svedka č. 1 (dňa 15. 07. 2015), [REDAKOVANÉ] (dňa 14. 04. 2016), [REDAKOVANÉ] (dňa 15. 04. 2016), [REDAKOVANÉ] (25. 04. 2016). Obsah týchto výsluchov predbežne potvrdzuje, že v prípadoch relevantných obchodných transakcií (účtovne ich dokumentujú najmä doklady založené v časti K spisu) nešlo o prirodzené zákonom ponuky a dopytu vyvolané ekonomické vzťahy, ale o činnosť najmä obvinenými [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] riadenej skupiny, ktorá, ako to opisuje utajovaný svedok, smerovala k účtovnej manipulácii, na základe ktorej sa v rámci schémy fiktívne zabezpečili faktúry „na vstupe“ najmä u podnikateľských subjektov, ktoré si v záverečných fázach činnosti reťazca z dôvodu intrakomunitárneho vývozu tovaru uplatňovali nároky na vrátenie zaplatenej dane z pridanej hodnoty (Z tohto pohľadu je potom v podstate jedno, či dodanie tovaru prebehlo alebo nie, dôležité je, že neexistujú prvotné doklady o zaobstaraní tovaru pravdepodobne z Talianska, čiže firmy zaangažované do reťazca potrebovali „navstupovať“ dodávku tovaru cez „zmiznutých obchodníkov“, ktoré subjekty, podobne ako ostatné firmy, riadili zväčša nastrčené osoby)...

Podľa názoru sudcu pre prípravné konanie dôvodnosť podozrenia, že v tomto prípade dochádzalo k takto opísanej daňovej trestnej činnosti existuje.

... je zrejmé (nasvedčuje tomu najmä výpoveď utajovaného svedka, ale i zainteresovanosť do jednotlivých transakcií z hľadiska objemu), že priebeh týchto transakcií riadili predovšetkým obžalovaný [REDAKOVANÉ] a sčasti obžalovaný [REDAKOVANÉ].

... Nemožno opomenúť fakt, že v tomto prípade trestná činnosť mala byť ukončená zhruba pred tromi rokmi a nič nenasvedčuje tomu, že by v nej bolo pokračované. Napriek tejto skutočnosti však sudca pre prípravné konanie dospel k názoru, že u obvinených [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] dôvody väzby existujú v zásade tak, ako ich formulovala prokurátorka s výnimkou dôvodu kolúzneho väzby u [REDAKOVANÉ]...

Pokiaľ ide o obvineného [REDAKOVANÉ] v prvom rade sudca pre prípravné konanie konštatuje, že nezistil dôvod kolúzneho väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku...

Sudca pre prípravné konanie sa však stotožnil s názorom prokurátorky, pokiaľ ide o existenciu tzv. preventívnej väzby, nakoľko v tomto prípade existujú konkrétne skutočnosti dokladujúce to, že obvinený [REDAKOVANÉ] neprestal vykonávať aktivity takého charakteru, ako sú uvedené v uznesení o vznesení obvinenia. Síce oficiálne zrejme už naozaj nevystupuje v rámci žiadneho podnikateľského subjektu, okolnosť, ktorá je však dokumentovaná na č. l. 10-11 časti spisu H (prepisy legálne odpočutých telefonických hovorov) a ktorá súvisí s dokumentovaním toho, že „stále chodí po futbaloch, na motorku, kupuje hotely v [REDAKOVANÉ] je však významnou skutočnosťou, ktorá nasvedčuje tomu, že obvinený pokračuje v spôsobe života, ktorý orgány činné v trestnom konaní hodnotia ako protiprávny.

Samotný telefonujúci obvinený [REDAKOVANÉ] potvrdil, že ako osobu, ktorá mala vybrať „4 milióny Eur“ (ako „vratku“ DPH, čo mal zabezpečiť tatko) dva mesiace pred uskutočnením telefonického hovoru (19.05.2015), myslel spoluobvineného [REDAKOVANÉ]. Doslova nevieryhodne vyznieva potom tvrdenie obvineného [REDAKOVANÉ] že pokiaľ hovorili o „kokotovi [REDAKOVANÉ] museli hovoriť o inej osobe. Mimochodom najmä obsah tohto telefonátu vyhodnotiac telefonáty v ich kontexte, najlepšie vypovedá o tom, že telefonujúce osoby sa často zvykli rozprávať o menežovaní podnikania, ktoré minimálne nevyzerá byť ako podnikanie vyvolané aplikovaním základných pravidiel ponuky a dopytu („robiť z Čechmi cukor“, často sa spomínajú rôzne zahraničné štáty v súvislosti s platcovstvom DPH a pod.). Treba ešte dodať, že z viacerých pasáží rozhovorov vyplýva, že telefonujúce osoby vedeli o tom, že ich „počúvajú“.

Sudca pre prípravné konanie, vychádzajúc z rozhodovacej praxe Ústavného súdu SR, obligatórne a aj na základe výslovne predneseného návrhu skúmal u do väzby vzatého obvineného, či v jeho prípade neprichádza do úvahy nahradenie väzby dohľadom

probačného a mediačného úradníka v zmysle § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, naviac z osôb, u ktorých bolo rozhodnuté o vzatí do väzby obvinený [REDAKOVANÉ] aj predložil písomný sľub v zmysle § 80 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku. ...

Sudca pre prípravne konanie dospel k záveru, že v tomto prípade dohľad probačného a mediačného úradníka ani prijatie sľubu, najmä vzhľadom na okolnosti a už popísanú povahu prejednávaneho prípadu, nemožno považovať za postupy realizovateľné v tomto prípade a nemožno nimi väzbu nahradiť. Možno sa oprávnene domnievať, že dohľad i prijatie sľubu by v tomto prípade boli len formálnym krokom účelovo zameraným na prepustenie z väzby, ktorý v konečnom dôsledku nemá vnútorný obsah spočívajú v reálnom splnení toho, čo by dohľad a prijatie sľubu mali zabezpečiť. Dohľad probačného a mediačného úradníka a prijatie sľubu by v tomto prípade nemali za následok vyvarovanie sa všetkých konaní, ktoré sú v súvislosti s trestným stíhaním nežiaduce, neprípustné a zakázané. Podozrenie zo spáchania závažnej trestnej činnosti, s poukazom na zadokumentované aktivity obvinených, naozaj nedáva záruku, že dohľad príslušného úradníka bude úspešný. Prijatie sľubu je inštitút, ktorého sila garancie je výrazne nižšia ako pri dohľade probačného a mediačného úradníka, preto skutočnosti opísané v tomto odseku v prípade sľubu platia o to viac.»

Z uznesenia najvyššieho súdu (v spojení s napadnutým uznesením špecializovaného súdu) vyplýva, že sťažovateľ bol vzatý do väzby z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Zmyslom tzv. preventívnej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je zaistiť osobu obvineného, u ktorej existuje dôvodná obava vyplývajúca z konkrétnych skutočností, že bude opakovať trestný čin, pre ktorý je stíhaný, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, s prihliadnutím na štádium, v ktorom sa predmetná trestná vec aktuálne nachádza (prípravne konanie), že pri rozhodovaní o väzbe postačuje reálna hrozba, že obvinený bude konať tak, ako predpokladá už uvedený dôvod väzby, ak nebude vzatý do väzby. Zákon teda nevyžaduje absolútnu istotu o naplnení dôvodu tzv. preventívnej väzby. Podľa špecializovaného trestného súdu naplnenie tzv. preventívnej väzby bolo opodstatnené predovšetkým dĺžkou, rozsahom a motívom páchania vyšetrovanej trestnej činnosti, ktorej sa sťažovateľ mal dopúšťať kontinuálne

v rozpätí najmenej jedného roka, prostredníctvom spoločností, v ktorých je konateľom alebo ktoré zastupuje, ďalej tým, že mu v tom čase boli naďalej vyplácané nadmerné odpočty DPH, o ktoré sa mal následne deliť aj s inými členmi danej organizovanej skupiny, a zároveň aj tým, že má v registri trestov už dva záznamy. Najvyšší súd zotrval na tomto závere špecializovaného trestného súdu, pričom dodal, že k naplneniu tohto väzobného dôvodu väzby prispieva najmä to, že sťažovateľ predmetnú trestnú činnosť nepáchal len priamo, ale aj prostredníctvom tzv. bielych koní, ako aj „úplne“ fiktívnych osôb, pričom obrana sťažovateľa, ktorú predniesol v rámci svojej sťažnosti, podľa najvyššieho súdu túto obavu neznižuje. Najvyšší súd okrem uvedeného v spojení so špecializovaným trestným súdom skúmal, či sú vôbec splnené podmienky, aby sa mohlo konať a rozhodovať o väzbe sťažovateľa, pričom sa ustálili na závere, že tieto boli splnené.

Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o jeho vzatí do väzby postupoval v medziach svojej právomoci v súlade s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku. V odôvodnení svojho napadnutého uznesenia v spojení s napadnutým uznesením špecializovaného trestného súdu sa ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal so všetkými právne a skutkovo relevantnými otázkami, ktoré súvisia s rozhodovaním o väzbe obvineného. Ústavný súd preto dospel k záveru, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu nie je nepreskúmateľné či arbitrárne, tak ako to tvrdí sťažovateľ vo svojej sťažnosti. Práve naopak, úvahy najvyššieho súdu (s prihliadnutím aj na argumentáciu špecializovaného trestného súdu) vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj právne akceptovateľné a ústavne udržateľné. Najvyšší súd podľa názoru ústavného súdu svoje uznesenie aj náležite odôvodnil. Ústavný súd však poukazuje na to, že nie je vylúčené, že v ďalšom štádiu konania by sa väzobný dôvod podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku mohol zoslabiť, a preto je povinnosťou vo veci konajúcich súdov a v rámci prípravného konania povinnosťou prokurátora sledovať, či dôvod väzby u sťažovateľa naďalej trvá.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti nezistil žiadnu možnosť porušenia sťažovateľom označených základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru napadnutým

uznesením najvyššieho súdu, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 uvedeného zákona ako zjavne neopodstatnenú.

Po odmietnutí sťažnosti ako celku bolo už bez právneho dôvodu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uvedenými v petite jeho sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. augusta 2016